Moss kommune,
Rådhuset, Kirkegata 15,
Postboks 175, 1501 Moss.

+47 69 24 80 00
Org.nr.: 920817521

Erik Jakobsen

Deres ref.: Vår ref.: 22/2646-2- MAGR Dato: 25.04.2022

Stolpejakt 2022 - Dispensasjon til å sette ut stolper i Refsnes naturreservat og Værne Kloster landskapsvernområde

Vedtak

Moss kommune gir dispensasjon fra § 3 bokstav a i verneforskriften for Værne Kloster landskapsvernområde for utplassering av syv stolper. Dette vedtaket er truffet med hjemmel i nml. § 48. Videre gis det tillatelse med hjemmel i nml. § 48 til utplassering av fire stolper langs stinettet i Refsnes naturreservat. Utplassering av én stolpe på Dragonfjellet i Refsnes naturreservat avslås med hjemmel i nml. § 48, da denne plasseringen vil komme i konflikt med verneverdiene. Det er fastsatt vilkår for tillatelsen.

Bakgrunn for saken

Erik Rytter Jakobsen ved Orienteringsklubben (OK) Moss har ved brev av 18.03.2022 søkt Moss kommune om å sette opp stolper i tre verneområder i forbindelse med Stolpejakten. Søker oppgir at tiltaket vil berøre henholdsvis Refsnes naturreservat, Orkerødskogen naturreservat og Husebyskogen naturreservat. Av kartet vi har mottatt med søknaden ser det ikke ut til at stolpene vil havne innenfor reservatgrensen til Husebyskogen. Omsøkt tiltak vil her berøre Værne Kloster landskapsvernområde. Det søkes om å sette ut totalt 17 stolper, fem i Refsnes naturreservat, fem i Orkerødskogen naturreservat og 7 i Værne Kloster landskapsvernområde, disse skal stå ute fra april til desember 2022 (9 mnd.). Søker presiserer at de vil sette opp stolpene langs det eksisterende stinettet, og på en slik måte at det ikke lages nye stier/tråkk i terrenget eller skaper ferdsel over innmark. Stolpene er ikke permanente og kan lett flyttes eller tas bort

Stolpejakten er et gratis lavterskeltilbud som går ut på å finne stolper plassert rundt i nærmiljøet, og hver stolpe er inntegnet på et kart og merket med strekkode. Hensikten er å gi en ekstra motivasjon til fysisk aktivitet i nærområdet.

Rettslig grunnlag

Det er Moss kommune som er forvaltningsmyndighet for de gjeldende verneområdene. Vi forvalter dem etter egne forskrifter med bestemmelser som sier noe om formålet med vernet, og hvilke tiltak og aktiviteter som er tillatt, forbudt eller som krever tillatelse.

Refsnes naturreservat

Opprettet 16.04.2010 og omfattes av forskrift om verneplan for Oslofjorden – delplan Østfold – Refsnes naturreservat. Formålet med naturreservatet, jf. § 2, er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med en spesiell naturtype i form av et variert skogområde med dominans

av varmekjær skog. Området er av særlig betydning for biologisk mangfold med et rikt plante- og dyreliv.

Vernebestemmelsene jf. § 3 andre ledd punkt 3 sier bl.a. at det ikke må iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger. Av dette følger at oppsetting av stolper til stolpejakt i utgangspunktet er forbudt. Videre går det fram av bestemmelsene at bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt, jf. § 3 andre ledd punkt 4.

Orkerødskogen naturreservat
Opprettet 22.06.2018 og omfattes av forskrift om vern av Orkerødskogen naturreservat. Formålet med naturreservatet, jf. § 1, er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur som har særlig betydning for biologisk mangfold, med varierte, rike skogtyper med mye lågurt-granskog, videre kalkfuruskog, blåbærfuru- og eikeskog, alm-lindeskog og bregneskog, med tilhørende rik flora og fauna i det geologiske Oslo-feltet. Området representerer en spesiell naturtype i lavereliggende trakter under marin grense i Sørøst-Norge. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Vernebestemmelsene sier bl.a. at det ikke må iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, jf. § 3 bokstav d. Av dette følger at oppsetting av stolper til stolpejakt i utgangspunktet er forbudt. Videre går det fram av bestemmelsene at bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt, jf. § 3 bokstav e.

I henhold til unntaksbestemmelsen § 4 bokstav i er ikke vernebestemmelsene i § 3 andre ledd til hinder for bruk av området til turorientering med faste sesongposter, samt terrengløp på etablerte stier.

Værne Kloster landskapsvernområde
Opprettet 13.09.2013 og i henhold til verneforskriften § 1 er formålet med vernet å ta vare på et kultur- og naturlandskap av økologisk, kulturell og opplevelsesmessig verdi. Formålet videre er å ta vare på et herregårdspreget jordbrukslandskap, inkludert alléer, tregrupper, trerekker og karakteristiske frittstående trær samt kulturminner som bidrar til landskapets egenart. Det er en målsetting å beholde og utvikle verneverdiene.

Det er i utgangspunktet forbud mot inngrep som oppføring og vesentlige eksteriørmessige endringer av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, samt oppsetting av skilt som kan prege landskapet, opparbeiding og merking av nye stier, løyper o.l. jf. verneforskriften § 3 andre ledd bokstav a.

Det er et generelt forbud mot organisert aktivitet i de aller fleste naturreservater. Forbudet er ikke satt for at verneområdene skal være lukket for slike aktiviteter, men for at forvaltningsmyndigheten skal kunne vurdere hver enkelt sak for seg i forhold til verneverdiene. Det gir også mulighet for å eventuelt styre slike aktiviteter til mindre sårbare deler av verneområdene. I tillegg vil man kunne sette visse vilkår for en eventuell gjennomføring. Plassering av poster vil kunne øke slitasje og tråkk i de utvalgte områdene, og det er ikke alle steder som er egnet for slike belastninger. Forvaltningsmyndigheten må derfor gjøre en vurdering i det enkelte tilfellet. Det kan være et tolkningsspørsmål om «stolpejakt» / turorientering skal anses som et idrettsarrangement. I praksis fordeler aktiviteten seg i dette tilfellet over en lang tidsperiode, fra april til desember (9 mnd.). OK Moss opplyser om at det i 2021 var 4000 personer som benyttet seg av stolpejakten på Søndre Jeløy. Gitt at 4000 personer benytter tilbudet fordelt over ni måneder blir dette i snitt 14-15 personer pr dag. Ved vurdering av hva som er «større» arrangementer er praksis at grensen settes ved 30 personer, noe som omtrent tilsvarer en skoleklasse. Vi er derfor av den oppfatning at

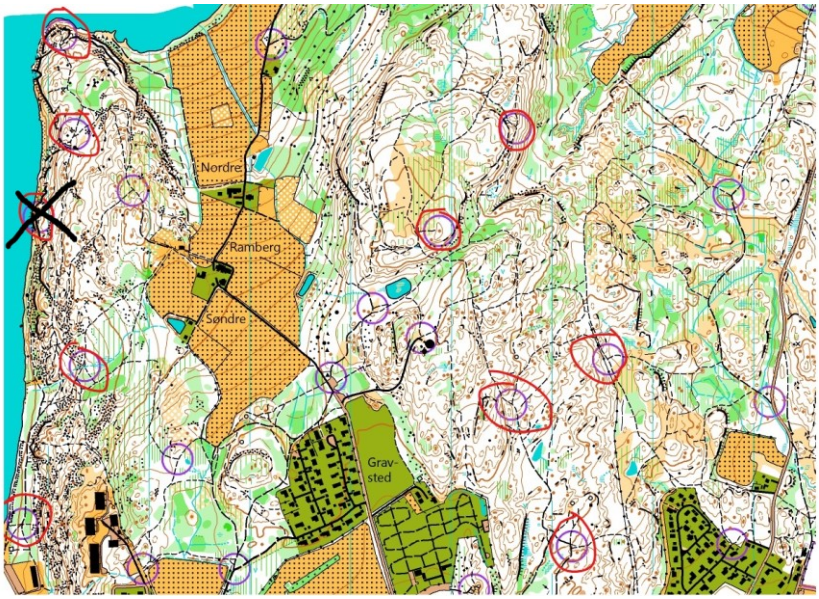
turorientering i form av stolpejakt ikke rammes av forbudet mot «idrettsarrangement eller andre større arrangementer». Det er usikkert om besøkstallene vil bli like høye i 2022.

Ut fra det ovenstående er det kun stolpene som rammes av forbudsbestemmelsene i verneforskriften, jf. § 3. Plassering av stolper vurderes på samme måte som plassering av skilt eller andre midlertidige eller faste innretninger og er søknadspliktig.

Dersom det ikke er spesifisert hjemmel i forskriften til å gjennomføre et tiltak er det § 48 i naturmangfoldloven som er den generelle bestemmelsen om å gjøre unntak fra fredningen. «Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.». Selv om vilkårene i naturmangfoldloven § 48 første ledd skulle være oppfylt har ikke søker rettskrav på dispensasjon, da det er opp til forvaltningens frie skjønn om dispensasjon skal gis.

Det følger av naturmangfoldloven (nml.) § 7 at prinsippene i lovens §§ 8-12 skal legges til grunn ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskrifter. Prinsippene gjelder kunnskapsgrunnlaget § 8, føre-var-prinsippet § 9, økosystemtilnærming og samlet belastning § 10, hvem som skal bære kostnadene ved miljøforringelse § 11 og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12.

Vurderinger
Vi er godt kjent med de ulike verneområdene gjennom befaringer, Naturbase og Artskart, jf. nml. § 8. Det er mange registrerte rødlistede arter i Refsnes naturreservat og flere av dem er registrert på Dragonfjellet. Vi mener at den stolpen som er omsøkt her vil kunne komme i konflikt med verneverdiene, og vi ønsker ikke å legge opp til mer ferdsel ut til dette punktet. Denne risikoen vektlegges i vurderingen av virkningene av omsøkt tiltak, jf. nml. § 9. Vi kan dermed ikke gi tillatelse til å sette opp denne stolpen (se sort kryss i kart).

Kart: *Sort kryss viser omsøkt stolpe på Dragonfjellet som det ikke innvilges tillatelse til å sette opp.*

I Orkerødskogen naturreservat er det også registrert flere rødlistede arter, men vi kan ikke se at stolpejakten vil komme i konflikt med noen av disse. I henhold til verneforskriften § 4 bokstav i er det unntak for bruk av området til turorientering med faste sesongposter, samt terrengløp på

etablerte stier. Vi vurderer det dithen at stolpejakten faller inn under denne unntaksbestemmelsen som faste sesongposter. Vi vil for øvrig opplyse om at det er mye tørrgran i Orkerødskogen naturreservat, trolig som føle av tørkesommeren 2018 og påfølgende barkbilleangrep. Det kan derfor være hensiktsmessig å se an plassering av stolpene, slik at de ikke plasseres rett ved tørre trær.

I Værne Kloster landskapsvernområde er de syv stolpene omsøkt langs det etablerte stinettet, og utenfor Husebyskogen naturreservat. Vi kan ikke se at plassering av disse stolpene vil komme i konflikt med verneverdiene.

Selve utplasseringen av stolpene anses å ha ubetydelig innvirkning på verneverdiene i de ulike verneområdene, da de er av beskjedent omfang og av midlertidig karakter. De kan lett fjernes uten spor. Stisystemene i de ulike verneområdene er allerede mye brukt friluftslivssammenheng, så en plassering av stolpene som en del av stisystemet vil lite trolig føre til at belastningen på området blir for stor, med unntak av stolpen på Dragonfjellet. Noe av bruken til «stolpejakt» vil trolig omfatte brukere som vanligvis ville brukt verneområdene til turgåing, slik at effekten av «stolpejakt» ikke er ren netto økning i bruken. Vår vurdering er at det på arealene langs hovedstiene må kunne aksepteres en viss grad av slitasje som følge av friluftsliv, og at det er lite sannsynlig at den økte bruken vil overskride en tenkt tålegrense og gå ut over verneverdiene, jf. nml. § 10 om samlet belastning. Stolpene må settes opp slik at det ikke er naturlig å velge løype utenfor stiene for å komme til en post. Utplassering og fjerning av stolper foretas og dekkes av søker i henhold til § 11. For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i driftsmetoder, teknikker og lokalisering som gir de beste samfunnsmessige resultatene, jf. § 12. Forvaltningsmyndigheten forutsetter at plassering av stolpene ikke medfører skader på vegetasjon, eller innebærer graving eller noen form for overflatebearbeiding.

Etter vår vurdering vil utplassering av stolpene på nærmere angitte vilkår i liten grad komme i konflikt med verneverdiene og formålet med vernet i de ulike verneområdene, med unntak av én stolpe i Refsnes naturreservat.

Vedtak
På bakgrunn av ovenstående gir Moss kommune dispensasjon fra § 3 bokstav a i verneforskriften for Værne Kloster landskapsvernområde for utplassering av syv stolper. Dette vedtaket er truffet med hjemmel i nml. § 48. Videre gis det tillatelse med hjemmel i nml. § 48 til avgrenset bruk av Refsnes naturreservatet i form av utplassering av fire stolper langs stinettet i reservatet. Utplassering av stolpen på Dragonfjellet i Refsnes naturreservat avslås med hjemmel i nml. § 48, da denne plasseringen vil komme i konflikt med verneverdiene. Det er fastsatt vilkår for tillatelsen.

Vilkår for tillatelsen:

- Alle stolper skal settes helt inntil stiene slik at det ikke blir tråkk og slitasje på vegetasjonen.
- OK Moss skal informere deltagere om at enkelte av stolpene er satt opp i verneområder og at det må utvises hensyn til dyreliv og natur.
- Det skal ikke gjøres inngrep i naturen i form for overflatebearbeiding eller graving i forbindelse med utplasseringen av stolpene.
- Moss kommune kan kreve stolpene fjernet eller plasseringene endret dersom endrede forutsetninger eller påvirkninger på verneverdiene krever det.
- Tillatelsen er tidsavgrenset og gjelder for perioden april 2022 til desember 2022.
- Stolpene skal fjernes så snart som mulig etter 31. desember 2022.
- Innrapportering av besøkstall skal sendes til post@moss.kommune.
- Søker må selv hente inn eventuelle tillatelser etter annet lovverk, og grunneiers tillatelse, før tiltaket kan utføres.

Vi har bare vurdert søknaden etter verneforskriften og naturmangfoldloven. Vi forutsetter at det innhentes nødvendige tillatelser etter annet lovverk.

Klageadgang
Du kan klage på vedtaket i henhold til forvaltningsloven § 28 og 29. Fristen for å klage er tre uker fra du er informert om vedtaket. Klagen sender til Moss kommune, plan miljø og teknikk. Rådhuset, postboks 175, 1501 Moss. Alternativt kan du sende klagen på epost til post@moss.kommune.no. Husk å oppgi «vår ref.»-nummeret på toppen av dette brevet.

Med hilsen

Dette dokumentet er elektronisk godkjent av

Cecilie Kildahl
Avdelingsleder
Natur, klima og bymiljø

Mari Frydenlund Grimastad
Rådgiver
Natur, klima og bymiljø

Kopi til:

Miljødirektoratet	Postboks 5672 Torgarden	7485	Trondheim
Statsforvalteren i Oslo og Viken	Postboks 325	1502	Moss